

Franckesche Stiftungen zu Halle

Salomonis, Regum hominumque, peccati labe laborantium, sapientissimi, Proverbia & Ecclesiastes

Breithaupt, Joachim Just

Magdeburgi, 1717

VD18 11104074

Caput Tertium.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permission, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-216270

Qui spatiis dudum sequitur s. Quàm turpis imago
Ista etiam vani! quàm indignis angitur umbris s
Spiritus, in tenebris sua qui bona negligit amens!

CAPUT TERTIUM.

E temporis prateriti, presentis, futuri, incertis opportunitatibus etiam agnos-
cenda vanitas occurrebat: tum quòd, ne tempestivè quidem facta, per se as-
ferunt aut relinquunt bonum permanens; tum, quòd hæc est ipsius
lapsus pœna 1.--9, 10. Contrà, in DEO ut est omnis perfectio, ita hujus
idea quadam, naturæ ductu insita esse humano generi, observabatur; ipsæ
autem Numinis decretorum pervestigatio, non dari, ob peccati interven-
tum. Unde sciendum utrumque: 1. hominem lapsum nihil reliqui fe-
cisse sibi ad vulnus sanandum; Deum tamen, ex merâ misericordiâ, do-
num inenarrabile, [2. Cor. IX, 15.] CHRISTUM, & propter hunc DO-
MINUM, eam benedictionem nobis destinasse, ut, deploratâ culpâ, li-
ceat in Ipso latari, & benè agere, non sine fructu sempiterno: in quibus
partibus positum bonum hujus vitæ intermedium. 2. Decreta & facta
Dei tam esse immutabilia, inter omnes vicissitudines, quàm justa & fida:
atque hujus mysterii notitiam, pertinere ad deprimendam in agendo car-
nis arrogantiam, & erigendam in patiendo spiritûs fidem. 11.--15. Quo-
circâ fides spiritûs confirmatur in primis adversus maiorem, oriundum ex
magistratum iniustitiâ; mentione extremi judicii pantocritici. 16, 17.
Carnis arrogantia refecatur in herbâ ipsius ἀπιστίας, incredulitatis,
respuentis prima religionis principia: qui oppositus status, ex Salomonis
mente, vocatur meritò bestialitas. 18.--21. Contra utrumque malum,
præsertim anxiam de futuro sollicitudinem, pullulantem ex radice utrâque;
usus commendatur boni, suprâ dicti, intermedii, Evangelicæ & latitiæ
& industriæ. 22.

Hh 2

Res

(s) Eadem, Pr. XIII, 22. XXVIII, 8. (s) Vid. not. ad I, 13. f.

R Es omnis sibi tempus^s habet: quæcunque per
annos

Proposita^s existunt, sua digerit hora sub astris.

2. Tempora nascendi, moriendi^u tempora, dantur.

Tempus, plantare: &, plantas^x evellere, tempus.

3. Horam occidendi, sequitur, quæ vulnera curat.

Destruit^x una domos: melioribus altera surgit.

4. Tristis, amat fletum^y: risum^z, mox læta reducet.

Plangere, jam par est: aliâ saltabitur horâ.

5. Nunc disperguntur lapides: nunc saxa leguntur^a.

Hora dat amplexûs^b: jubet hora, recedere ab illis.

6. Tempus, quærendi^c; tempusque est, perdere^d parta:

Seu dominum invitum fugiant, seu spreta fugentur.

Nam sua, custodit^e; sua rem quoque projicit^f hora:

7. Scin-

PARALLELISMUS CAPITIS III.

- (s) Conf. I, 4, 5. &c. VIII, 6. IX, 11. Pr. X, 5. XXIV, 27. XXXI, 13. -- 27.
TERTULLIANUS, de virginibus velandis. Ecclesiastes, tempus, in-
quit, omni rei. Aspice, ipsam creaturam paulatim ad fructum promoveri.
Granum est primò, & de grano frutex oritur, & de frutice arbuscula eni-
tuitur. Deinde rami & frontes invalescunt, & totum arboris nomen ex-
panditur: inde germinis tumor, & flos de germine solvitur, & de flore fru-
ctus aperitur. Is quoque rudis aliquamdiu & informis, paulatim etatem
suam dirigens, eruditur in mansuetudinem saporis. conf. Marc. IV, 28, 29.
(t) 17. V, 3. 7. VIII, 6. XII, 1. 10. Pr. III, 15. 2. (u) I, 4. (x) Conf.
Tertull. sup. ad 1. (x) Pr. XXV, 28. (y) II, 4. (y) oppos. Pr. XXV, 20.
(z) II, 2. c. (a) II, 8. o. (b) IV, 5. Pr. V, 20. g. (c) VII, 25. XII, 10. Pr.
II, 4. f. X, 5. (d) V, 13. VII, 15. Pr. XXXI, 6. (e) V, 7. 12. VIII, 5. Pr.
X, 17. o. (f) Pf. LXXI, 9.

7. Scindunturque hodiè; quæ lux aut crastina rursus
 Consuet, aut hesternæ recens conflavit in unum.
 Et fandi veniet tempus, tempusque silendi.
8. Atque amor, atque odium *g*, è momentis pendet,
 utrinque.

Annales audire, vacat; tam bella *b* cruenta,
 Quàm bellæ pacis, memorantes, commoda, mixtim.
 Sic natura suis; & sic humana voluntas,
 Articulis, ut fas decernit, clauditur arctis.

9. Hinc onus! hinc labor est quisque irritus! utile *b*
 quidnam

Mortali è factis, animum quibus ipse fatigat *i*,
 Numinis immemorem miser, ut temerarius autor?

10. Horret ubique oculus, cernens, molimina *k* quanta
 Sint ea, quæ Divûm justa inclementia nostris
 Mentibus inflixit, circum discrimina fati
 Perscrutanda; suo ut quivis errore prematur.

11. Pulchra *l* DEUS solus pulcherrimus omnia *m* fecit,
 Hh 3 Et

(g) *conf.* Luc. XIV, 26. Job. XII, 25. HIERONYMUS, in h. l. Tempus,
 amandi post Deum liberos, uxorem, propinquos; & tempus, odiendi eos,
 in martyrio, cum pro Christi confessione rigidos pietas oppugnat inimica.
 Vel certè tempus, amandi legem, & ea, quæ à lege fuerant imperata, cir-
 cumcisionem, hostias, sabbatum, neomenias; & tempus, odiendi [sano re-
 spectu] ea, Evangelii gratiâ succedente. (h) VIII, 8. IX, 11. Pr. XX, 18.
 XXI, 31. XXIV, 6. (i) I, 3. f. (i) I, 3. (k) *conf.* 10, 11. I, 13. f. (l) V, 17.
 (m) *conf.* sup. 1. & I, 2.

- Et facit, & faciet: propriis ut quæque diebus
 Signa venustatis, legisque ac ordinis, edant^m.
 Nec minùs, omni ævoⁿ quæ sunt vestigia dia,
 Indidit humano cordi: hoc si fortè Datoris
 Virtutes sentire velit. Modò cura, regendi
 Secula, non ulli satis explorata patefcit;
 Tanquam opus abstrusum: cujus tam finis^o ab ægro
 Sensu alienus erit, quàm prisca refugit origo^o.
12. Quas animi ambages, nec non secreta JEHOVÆ,
 Respiciens equidem, novi; telluris alumnis
 Haud verum superesse bonum: sed, tendere cœli
 Pignora, ut in DOMINO lætentur^p, & optima quæque
13. Luce^q suâ peragant^r. neque enim sine munere^s summi
 Præsidis obtingit, si quis sic vescitur aurâ
 Ætheriâ, atque cibus, potuque; videtque, suarum

Præ-

(m) Pr. XV, 23. XXV 11. Gal. IV, 4. Eph. V, 16. (n) I, 4. XII, 14. Prov. VIII, 23. Ps. CVI, 48. (o) I, 13, 17. VII, 1, 12, 30. VIII, 16, 17. IX, 1, 11, 12. XI, 5. Act. I, 7. ATHANASIUS, Synopf. Scrip. S. lib. 15. Salomo, fatalium rerum inquisitionem prætergressus, & in contemplandâ moralium politiâ constitutus, cum multos & varios videret hominum casus; rectè constituit, quòd providentiâ administrantur omnia; dicens Eccl. IX, 11. Cursus non est velocium &c. (p) inf. 22. II, 10, 24, 25. V, 18. VII, 12. VIII, 15. IX, 7, 8, 9. XI, 8, 9. oppos. II, 2. VII, 1. Prov. III, 22. n post. XI, 17. 19. XVI, 5. XIX, 23. XXI, 15. Nehem. VIII, 10. Philipp. IV, 4. (q) Matth. V, 16. Ebr. III, 13. (r) VII, 19, 20. XII, 13. Pr. XI, 27. XIV, 22. XXI, 15. Rom. XII, 21. (s) sup. 9. V, 18. Prov. XXV, 14.

Præmia curarum augeri successibus almis^c.

14. Deinde, scio pariter; quicquid Deus unus agendum
Efficit, æternum persistere: posse nec addi^a,
Auferrive aliquid, coëptis coelestibus, unquam.
Quippe ita Divino placitum stat foedus utrumque
Consilio; faciem, præsentis ubique, Tonantis
Ut suspensi homines humili vereantur^x amore.
15. Jamque nihil præstò est, quod non præsumserit Autor
Primus inexhausto complexu mentis, & olim
Quod nondum in terris fuerit. quodq; inde paratur,
Id fuit antè^x etiam. Retrò sublapsa requirit^y
Ipse DEUS; rerum species sine fine resurgit,
Seminibus renovata suis: z tum, si quid ab illo
Provisum est, licet hoc videatur ad ima redactum,
Emerget tamen, ut tandem bona vera triumphant;
Perpeffosque fugam revocabit maximus ultor^z.
16. Inde ubi rursum oculos longè lateque levavi
Sub solis^a facibus, vidi sublime tribunal,
Quod tenet Impietas^b; sedem, quâ dicere jura
Justitiam decuit constanter: at, ecce! sub hujus
Laudibus

(c) H, 24. Huc pertinentia, notata sunt ad II, 24. (a) VIII, 8. Pr.
XIX, 8. (x) V, 6. VII, 18. VIII, 12, 13. IX, 2. XII, 5. 13. Prov. I, 7. p.
I, 10. u. VI, 10. c. (y) sup. 6. XII, 10. Pr. I, 4. f. (z) I, 9. 5. 8. 9. (a) Pr.
XI, 19. (a) I, 5, 8. (b) Pr. II, 22. g.

Laudibus effulget fictis Injuria acerba.

17. Vidi: ac corde meo, mecum indignatus, idem unum
Solamen recolens; Certè, instaurabitur, ajo^c,
Judicium quoque. Rex Superùm sedet arbiter orbis,
Injustum & justum dirimet qui ad legis amussim^d.
Nam si humana diu rabies^e discrimina sancta
Diruit; haud ignota, poli sed in arce notata,
Fanda, nefanda, manent: donec tandem, ordine
certo,
Cuique voluntati, gestis super omnibus, illinc
Digna rependantur.

18. Dehinc verò, pectore tristi
Ardebam porrò, scitari, & quærere sortem^f,
Cujus Adamigenas diversa pericula turbant.
Contendi, meditans: Æterni est judicis, ipsos
Exquirendo animos secernere^g; quique medentur
Spontè suæ labi dociles, dignoscere ab illis,
Qui prætermiſſis opibus, quas, viribus aptis
Ad resipiscendum, Divinus Spiritus offert,
Sunt quasi bruta^h sibi, degentes more ferarum^h.

Unde

(c) 18. I, 16. II, 1, 2, 3. 15. IV, 2. VI, 3. VII, 23. VIII, 14. (d) V, 7. VII, 5.
XII, 14. Pr, I, 3. f. XXII, 22, 23. (e) sup. 3. V, 7. VIII, 6. XII, 1, 10. Pr.
III, 15. 2. (f) VII, 14. VIII, 2. (g) IX, 1. y. Ezech. XX, 38. (h) 19.
Pr, V, 19. Pf. LXVIII, 11, 31. LXXIII, 22. LXXIV, 19. LXXX, 14.

- Unde, piæ mentis sanis rationibus orbi,
 Commentis Satanæ cedunt creduntque, putantes
 19. Hoc similive modo: Nonne accidit unus & idem
 Eventus gnatis hominum, qui eventus habetur
 Jumentis proprius? veluti id defungitur annis,
 Talis homo expirans; eademque est omnibus aura:
 Haftenus & nihil est rerum, quo præstet hic isti!
 Nusquam adeò quidquam, quod non sit vanum &
 inane.
 20. Omnia eunt unà, sensimque trahuntur, ad unum
 Communemque locum. ut sunt orta ex pulvere
 cuncta^m;
 Cuncta revertuntur primos ad pulveris ortus.
 21. Sic censent temerè. ecquis enim cognoscitⁿ eorum,
 Sicut oportebat, quanti sit prolis Adami
 Spiritus? omninò ille, ille ipse^p, ad Numina sursum
 Judicii reus ascendit^p: verùm aëris haustus,
 Bestia quem exhalat, terram descendit in imam.
 22. Vidi igitur, reputans; si quisquam ad sana re-
 versus,

Ii

Haud

(i) II, 14, 15. conf. IX, 11. X, 18. (k) *spiritus animalis: de rationali.* 21.
 (l) conf. I, 3. f. Pr. XIV, 23. XXI, 5. (m) Pr. XXII, 2. (n) II, 19. VI, 12.
 Pr. XXIV, 22. (o) *spiritus rationalis, ut XII, 7. conf. Esa, II, 22.* (p)
 SCHMIDIUS, cum Aben-Efra: *qui ascendit sursum. Præfixum He de-*
monstrat hic emphaticè, non interrogat. conf. IV, 10. XII, 7. (p) Pr. XV, 24.

Haud potius restare bonum, & durante sub ævo:
 Quàm, DOMINO ut fidens sanctè unusquisque, tremendi
 Postremi arbitrii benè conscius, abneget, atris
 Morderi curis; lætusque laboret, in ipso
 Officio studioque suo. quæ dulcior hujus
 Afflictæ miseris vitæ pars sola relicta.
 Et dubitamus adhuc, ventura relinquere JOVÆ?
 Aut quis erit, quenquam nostrum qui duxerit illuc,
 Unde videns gustet, quod post sua fata futurum est?

CA-

(q) I, 3. II, 10. x. XI, 2. (q) sup. 12. II, 24, 25, 26. V, 17, 18, 19. VII, 15. VIII, 15. IX, 6, 7, 8. XI, 9, 10. Pr. XV, 15, 16, 17. 19. XVI, 3. XVIII, 14, 15. (r) II, 10. x. (s) sup. 13. II, 1. a. (t) Pr. V, 4. i. XXIII, 18. n. 32. y. BERNHARDUS, in Pentecost, serm. 3. Fuisse, novimus, ab initio, & adhuc multos esse videmus in filiis hominum, qui in bonis inferioribus sensibilis mundi hujus, totâ sensualitate depressi, totos se dederunt his, quæ facta sunt; quonam modo, vel ad quid facta sint, negligentes. Quid istos, nisi Carnales, dicamus? Paucissimos esse jam arbitror, legimus tamen nonnullos quandoque fuisse; quibus summum studium fuit, atque unica sollicitudo, modum & ordinem investigare factorum, adeo, ut plerique non modo utilitatem rerum perquirere dissimulaverint, sed & ipsas magnanimitè spreverint, cibo parvissimo vilissimisque contenti. Ipsi quidem sese Philosophos vocant; sed à nobis, curiosi & vani, rectius appellantur. Utrisque igitur successerunt viri, prudentiores utrisque; qui nimirum, & quæ facta sunt, & quomodo facta sunt, transientes, intenderunt aciem mentis, ut, ad quid facta sint, viderent. — Hi sunt, Spirituales; sic utentes hoc mundo, tanquam non utentes, sed in simplicitate cordis sui quærentes Deum; ne illud quidem magnopere vestigantes, quonam modo mundialis hæc machina volveretur. Primi fuerunt voluptate; secundi, vanitate; tertii, veritate impleti.